

Les jornades es duen a terme el segon dimecres de cada mes i s'hi apleguen persones provinents de diferents àmbits, com ara historiadors, restauradors, col·leccionistes i antiquaris, amb la idea d'analitzar i catalogar una peça prèviament proposada. La diversitat de punts de vista, derivada de la diferent procedència dels assistents, opera a favor d'un debat enriquidor, que permet abordar de manera global i multidisciplinària la catalogació de la peça. En aquesta ocasió, la peça protagonista va ser un marc daurat del segle XVIII.

Associació
per a l'estudi
del moble

Data: 13 de setembre de 2006
Autor/s de la fitxa: Àngels Creus Tuebols.
Nom genèric: Civil; domèstic.
Nom de l'objecte: Marc amb pintura sobre vidre.
Conjunt: No.
Estil: Barroc.
Datació: Segle XVIII.
Datat: No.
Lloc de construcció: Castella.
Autor/s - signat: No.
Qualitat: Bona.
Mides totals: 73 x 49 cm.

Materials: Fusta de pi per a l'estructura i per a la fonadura de darrere del mirall. Guix. Cola de pells. Bol. Pa d'or. Pintures a l'oli. Vidre. Ferro forjat.

Sistema de construcció: Estructura formada per quatre llatges emmetxades entre sí, a mitja massa. Afegits de fusta, tot tombant, per donar forma a la talla. Les tres flors del coronament estan sobreposades i encolades.

Tècniques decoratives: Talla calada i en relleu. Motllura. Daurat. Brunyit. Pintura a l'oli sobre vidre.

Elements representats: En la talla: flors de cinc pètals, fullatge d'acant, volutes. En la pintura: aparició de la Verge del Rosari a sant Domènec de Guzmán. Núvols i aurèoles amb resplendor.

Inscripcions i marques: No.

Descripció: Marc octogonal profusament tallat, daurat i brunyit, que protegeix un vidre pintat a l'oli. El cimaci està decorat amb una gran fulla d'acant coronada per tres flors de cinc pètals que reposen damunt de més fulles i volutes. Els muntants segueixen la mateixa decoració de fullatge i volutes. La base està formada per una fulla central flanquejada per volutes. Al cantell interior hi ha una motllura en bossell amb forma octogonal. A dins, un vidre pintat a l'oli, on hi ha representada una escena de sant Domènec de Guzmán, que rep el rosari de mans de la Verge i el Nen, en un fons entonat amb blaus i cobert de núvols. Damunt de cada figura, una aurèola amb el seu resplendor. Tota la talla és amb relleu i té unes petites zones ca-

lades alternes. El darrere no està decorat i té una fonadura de pi, amb forma, també, octogonal, per preservar el vidre, subjectada amb claus. A cada cantonada interior del buit hi ha una peça triangular de fusta, afegida com a reforç. A la part de dalt, hi ha un penjador de ferro forjat amb forma triangular, acabat amb una anella, que està subjectat amb dos claus, també de ferro forjat.

Estat de conservació: Bo. Té alguna falta en la fusta i en l'or.

Restauracions: Llistons al darrere, de reforç, i fusta darrere del vidre, posteriors.

Estudi: Presenta la peça per estudiar-la la seva propietària, per saber-ne l'època, l'estil i el lloc on va ser construïda. Ens explica que l'hi van regalar ja fa uns anys. Avui també ens acompanya Ramon Lluís Monllaó, per mostrar-nos el seu punt de vista, sempre enriquidor.

Comencem analitzant-ne el sistema constructiu. Els encaixos que s'aprecien a la part del darrere estan fets a mitja massa, com era habitual a Espanya en l'època, encara que cadascú ho feia com volia, sempre depenia una mica de l'habilitat de cada artesà. En canvi, a França, eren més habituals els encaixos a cartabó, reforçats amb una metxa creuada. Els reforços amb trossos de fustes que té aquesta peça també són correctes per l'època. Sembla que algun d'aquests reforços és posterior, però comentem que, en aquella època, costava molt de serrar un tros de fusta i es guardava tot, per això no és estrany veure trossos de fusta a contraveta que fan aquesta funció. El darrere, en aquell temps, encara no es pintava, es deixava tal com era, sense treballar; va ser a partir del segle XIX quan es van començar a pintar. Hem de tenir en compte, però, que aquesta tampoc no és una referència fiable, perquè podem trobar que, en alguna restauració poc acurada, l'hagin pintat. La fonadura que protegeix el vidre és posterior i els claus que la subjecten, també. Per les marques que s'aprecien al voltant del penjador, pensem que aquest no és l'original, que segurament en portava un una mica més llarg, però diem que l'actual és molt bonic i, igualment, del segle XVIII. La fusta que es va fer servir en aquest cas és de pi; en aquell temps, el més habitual era agafar la fusta que

es trobava en el mateix país. A Galícia, la més abundant era el castanyer, a Catalunya es feia servir molt l'àlber i a Castella el pi. Conseqüentment, podem dir que els materials emprats i tot el sistema constructiu del marc és l'habitual del segle XVIII.

Quan mirem el daurat, veiem que no està passat de ferro, que té els racons, embussats, molt plens de guix i, per tant, que no està perfilat amb els ferros d'escatar. En el segle XVIII, encara no hi havia paper de vidre i, per allisar el guix, es fregava amb draps mullats amb aigua. El paper de vidre no aparegué fins al segle XIX. En una de les faltes es veuen perfectament les successives capes de guix; al damunt, la capa de bol d'Armènia, que s'hi posa per obtenir una lluentor més bona en el brunyit i, cobrint-ho tot, l'or fi. Aquest repertori decoratiu de volutes, fulles i flors, que presenta en una talla densa i pesada, és habitual de l'estil barroc.

Pel que fa a la tècnica de la pintura sobre vidre, el Sr. Monllaó ens explica que es pinta al revés, és a dir, per la part del darrere, a la inversa. Aquesta tècnica no és pas fàcil d'executar, primer es dibuixa pel davant i després es pinta pel darrere, amb l'ajuda d'un mirall, la qual cosa fa més difícil la seva execució. En l'escena pintada es veu la Mare de Déu amb el Nen que li dona el rosari a sant Domènec de Guzmán. Està feta amb pintures a l'oli. És una temàtica religiosa representada amb unes figures populars, però amb unes encarnacions acurades que li donen categoria pictòrica. Ressenyem que sant Domènec de Guzmán (1170-1221) fou el fundador de l'orde dels frares predicadors o dominics, que seguien la regla de sant Agustí i que, més tard, va crear la branca femenina, coneguda com l'orde dominicana. Habitualment, aquest sant es representa amb aquesta composició de les tres figures, la Mare de Déu amb el Nen en postura d'ascens i un sant Domènec en una postura de devota inclinació, mentre rep de les mans de la Mare de Déu el comptador del rosari per a l'oració, tots amb les seves aurèoles resplendents sobre un fons celest de núvols.

Aquestes peces només les podien adquirir gent amb possibilitats per pagar per la devoció al sant que fos. En aquells temps, per la fe es feien veritables sacrificis, l'or valia molts cèntims dels de llavors. Abans l'or valia bastant més que les hores de feina, ara és a l'inrevés. Algú comenta que podria ser un reliqui-

ari, però desestimen la idea perquè el primer que hauria de tenir seria l'espai per posar-hi la reliquia.

Finalment, confirmem que la pintura sobre vidre amb les delicades encarnacions és del segle XVIII. Que el marc, per la tècnica constructiva de les unions, per la fusta de pi emprada, pel tipus de decoració de la talla, tan densa i pesada, i pel tipus de daurat, també pertany al segle XVIII, dins de l'estil barroc, i que es tracta d'un marc castellà.

Localitzacions anteriors: Catalunya. Mercat Antiquari.

Localització actual: Barcelona. Col·lecció particular.

Bibliografia: Jordi Gumí i Ramon Lluís Monllaó. *Diccionari de tècniques pictòriques*. Sofia Rodríguez Bernis, *Diccionari de mobiliario*. Josep Mainar, *Diccionari dels oficis del moble i de l'interiorisme*. Luis Monreal y Tejada, 1999, *Diccionario de términos de arte*. Louis Réau, *Iconografía del arte cristiano*. Planeta D'Agostini, Gran Galería del Mueble Antiguo. Mònica Piera, Albert Mestres, *El moble a Catalunya, l'espai domèstic del gòtic al modernisme*. Diversos autors, catàleg, 1990, *Mueble espanyol, estrado y dormitorio*. Grabam Child, *Les Miroirs, 1650-1900*. Domenico Piva, *Mobilier. Le monde fascinant des antiquaires*. La España Editorial, *Historia del Mueble II*, Biblioteca Popular de Arte.

Fotografia: Arxiu de l'Associació, CD fotos.

[Fitxa 5]

